

Csodaszarvas a Bem téren

Július derekán elkészült a főváros legújabb luxusszállodája, a Kimpton Bem Budapest, amely a Duna partján áll és a névadó szobrára néz. Hivatalos megnyitójára háromnapos ünnepség keretében két hónappal később került sor, csúcspontja a szeptember 12-i Grand Opening Party volt. Ezen – mint a turizmus.com beszámolt róla – a gasztronómiai különlegességek mellett a görög származású, világhíres Dimitri from Paris DJ (2005-től a Francia Akadémia művészetek és irodalom rendjének tagja) gondoskodott a hazai új arisztokrácia fehérbe öltözött képviselőinek emelkedett hangulatáról.

A szállodát és mögötte irodaházat magában foglaló, majd utcahossznyi épületegyüttes átadásáról nem csupán a beruházásban érintett szervezetek tudósítanak elismeréssel. A korábban aggodalmas orgánumok reakciója is meglepően hasonló: inkább rezignált tudomásulvétellel számolnak be elkészültéről, mintsem hogy megkérdőjeleznék az értelmét. „Szienergia a múlttal és a környezettel”, foglalja össze a látottakat az *Építészfórum* a tervezők és a beruházó képviselőinek magyarázataival alaposan megspékelt cikkében. „Meglepetésre mégiscsak építészet született” – tömören ez a konklúziója Zsuppán András esettanulmányának (*444.hu*), amely részletesen ismerteti a létesítmény kanyargós történetét. Fürdős Zsanett (*We Love Budapest*) el van ragadtatva a „csodás” épülettől, bár hozzáteszi: „a belső tér a mi ízlésünknek túl

sok és túl vegyes.” Vincze Miklós (*24.hu*), aki néhány évvel korábban alapos elemzésben fejtette ki véleményét a készülő projektről, szösszenetében Konkoly-Thege Györgyre hivatkozik, aki szerint a butikhotel aranyszarvasal kidekorált főbejáratára nincsenek szavak. Egyebekre érdemben nem tér ki, tartózkodását azzal indokolva, hogy „minden második négyzetméteren giccsbe fullad”. A *Telex*, ugyanezért talán, „presztízsértékű” olyan beruházásnak minősíti, „aminek a minősége a falakig tart”. Bardóczi Sándor tájépitész kalauzolásában elsősorban a környezetbe illeszkedés hiányosságaira koncentrál. A közel húsz évre visszanyúló híradásokkal szemben tehát a negatív észrevételek dacára sincs elementáris felháborodás, pláne tiltakozás. A hatalom minden civil ellenállást legyűző erejének semlegesítő tapasztalatán túlmenően valószínűség azért sem, mert a 3h iroda munkatársaként a két tehetséges és már számos művével bizonyított építész ügyesen oldotta meg nehéz feladatát. A Bem Palace, ha nem is kiemelkedő produkció, a legkritikusabb elemzők szemében sem hat koncepcionálisan elhibázott alkotásnak.

A szálló helyén 1897 óta egy inkább csak nevezetes, mintsem építészeti- leg jelentős kaszárnya állt egészen a közelmúltig. Korántsem nagy formátumú építész tervezte szokványosan eklektikus stílusban. Benedicty József Stuttgartban tanult, onnan jött Magyarországra, ahol előbb Schulek Frigyes irodájában dolgozott, majd

állami szolgálatba szegődött, így lett belőle királyi főmérnök és miniszteri tanácsos. Katonai létesítmények és templomok mellett nevéhez fűződik Nagykovácsiban a klasszicista Teleki–Tisza-kastély eklektikus átépítése. Legismertebb műve mindazonáltal a Bem téri Radetzky-laktanya, amely később Görgey Artúr és Petőfi nevét is viselte, s amely egy korábbi gabonátároló, majd királyi raktár nem feltétlenül racionális újjáélesztésének köszönheti máig tartó utóéletét. 2006-ban ideiglenes, öt évvel később végleges műemléki védelem alá helyezte a hatóság. Felminősítése a rekonstrukció során inkább csak átmeneti nehézségeket okozott, amikor fény derült az eljárás jogtechnikai hibáira. Annál nehezebb volt mit kezdeni az építészeknek, még inkább talán a közvéleménynek az épülethez szorosan tapadó történelmi emlékezettel. A nyilasokat követően az ötvenes években az ÁVH rendezkedett be falai között. 1956. október 23-án előtte, a Bem-szobor megkoszorúzásával vett fordulatot a békés felvonulás, amelyet az egyetemisták kezdeményeztek.

Szellemi hagyatékának érvényét átmenetileg sikerrel prolongálta, hogy a rendszerváltást követően néhány évre a Magyar Demokrata Fórum irodái kaptak benne helyet. Csakhogy az épület az ezredfordulóra már igencsak megviselt állapotba került. Halaszthatatlanná vált a felújítása azért is, mert a Külügyminisztérium szomszédságában hovatovább szégyenfoltként virított a külföldi delegációk és vendégek szeme láttára omladozó külsejével. 2006-ban ezért kétfoldulós pályázatot írtak ki revitalizációjára, sőt nyertest is hirdettek. A Turányi Gábor és Bence pá-

ros az egykori katonai objektumot egy óriási modern ház albérlójeként kívánta megtartani a publikált tervrajzok tanúsága szerint. Olvastam róla elismerő vélekedést is, magam azonban azokkal értek egyet, akik szerint halálos ölelésével ez a kolosszus optikailag megfojtotta volna a benne elhelyezni szánt, viszonylag szerény léptékű laktanyát. Szakmai viszonyainkra jellemző, hogy ez a majdhogynem morbid elképzelés nem holmi szakmai bíráló nyomán esett ki a pikszisből. Politikai hatalmi játszma áldozata lett. Megvalósítása előbb a 2008-as válság miatt halasztódott, azt követően pedig jogi bonyodalmak folyamánként nem tudtak a megvalósításához hozzákezdeni. Mígnem szlovák milliárdos tulajdonosa megunt a (talán nem egészen véletlen) csúrcsavaros hercehurcát, és megvált érdekelttségétől. 2018-ban így került az ingatlan két NER-közeli vállalkozóhoz (Wáberer György, Scheer Sándor), akik természetesen a maguk koncepciójához új tervezőt kerestek. Megkönnyítette dolgukat, hogy – láss csodát – a Miniszterelnökséget vezető miniszter, Gulyás Gergely 2018-ban egyszer csak megszüntette az épület műemléki státuszát, utóbb az építkezést még kiemelt beruházássá is minősítették.

A szálloda ezek után gond nélkül elkészült, s mi most rá tekintve egy díszlettel szembesülünk. A tervezők kizárólag az egykori kaszárnya térére néző homlokzatát hagyták meg, miután gondosan restaurálták. A tüntetést megörökítő korabeli filmek szintén merőben semleges háttérként szolgál, egyenrangú a teret határoló többi épülettel. A védettség megszűntével el nem tudom képzelni, miért volt szükség erre az álságos

kulisszára. A környezetbe való igazodás a világörökségi területre hivatkozva nem igazi indok. A tér északi oldalán százéves tucatházak állnak, egyik sem mérhető a laktanya hajdani minőségéhez. Velük szemben a Külügyminisztérium sem pályázhat majdan műemléki státuszra; jelenlegi formáját 1995-ben nyerte. A Budapesti Városépítési Tervező Vállalat munkatársa, Csák Gézáne modernizálta (úgymond) azáltal, hogy fehér kőlapokkal simára burkolta, majd timpanonos bejárattal dekorálta a Budai Katolikus Kör hajdan szecsziosan cifra székházát (Baumgarten Sándor, 1912). A háború miatt a budai várból ide költöző intézmény még 1944-ben vette birtokba az egykori Számvevőség háta mögött rejtőzködő elegáns tömbjével (Bálint Zoltán, Jámbor Lajos, 1914) egyetemben. Igazodási kényszer híján tökéletesen érthetetlen tehát, miért nem lehetett a lebontott katonai létesítmény telkén frekventált városképi szerepének megfelelően korszerű és reprezentatív új épületet emelni. Hiszen a környezet is erre szólít fel: egyik oldalán a harmincas évek bauhausos házsora, a másikon a Kádár-kori késő modernizmus több figyelemre méltó emléke.

Miközben a kaszárnya homlokzatának megtartását formálisnak és erőltetettnek látom, mögötte a hajdani magtár ránk maradt karakteres tömegének eltüntetését megkérdőjelezendőnek vélem. Turányiék tervén még látható belőle egy szép részlet, amire csak pozitívan lehet gondolni, elvégre a tizenkilencedik század első feléből kevés (ipari) műemlék maradt ránk, szemben a századfordulóval. Egy kiadós közpark is elkelt volna ezen az időközben ledózerolt területen, csak hogy az ingatlan gazdái ez-

úttal is a teljes beépítése mellett döntöttek, nem piszkos anyagi, hanem tisztán pénzügyi megfontolásból. Az ebből adódó kényszerű kompromisszumok a tervezők minden erőfeszítése ellenére nyomot hagytak az épületen. A tetőzet például a kívánatosnál vaskosabb az álfaszád fölött; archív fotókkal összevetve derül ki, hogy a korábbinál lényegesen meredekebb a kontúrja. Nem véletlenül persze. Közelről a fotocellás főbejárat és a földszint éttermi részlegeinek az emeleti ablakokhoz képest megnyújtott nyílászárói ugyancsak nyomatékosan jelzik, hogy mögöttük az eredetitől merőben eltérő, tökéletesen más objektum létesült, illetve rendezkedett be. Nem is kicsi; ezért a hatalmas egybefüggő konglomerátum oldásaképp az építészek a szálloda és az irodaház között üdítő látványt nyújtó elegáns passzázst alakítottak ki. Lakályosságával kellemesen tagolja a még így is túlméretezett komplexumot, amelynek mind a két oldalán előre ugró, illetve visszahúzott tömbök, függönyfalas és sima kőburkolatok változatos ritmusa igyekszik ellensúlyozni a szinte végtelen és ezért egyhangú ablakok sorát. A Bem Palace, ahogy egyik szemlélője figyelt fel rá, ezáltal olyan benyomást kelt, mintha négy különböző épületet látnánk. Hasonlóképp dicséretes a névadó tábornok három betűjéből formált szellemes frízor az oldalán.

Külsőleg az új épületegyüttes akceptálható minőség; a beruházó telhetetlensége csak kisebb tökéletlenségeket okozott a két oldalán. A belső tér azonban – legalábbis a szállodában – méltatlan hozzá, természetesen a helyszínhez és Budapesthez is. Nyomasztó, sőt egyenesen leforrázó az az ízléscamos szín-, forma- és

motívumkavalkád, ami a belépőt fogadja. Mintha elborzasztó illusztrációnak szánt panoptikumba vagy egyenesen gicscsmúzeumba érkeztünk volna. Mindhárom nyilvános földszinti helyiség valósággal tobzódik a látványeffektusokban. Közöttük a főszerep a (csoda)szarvasnak jut. Már a kapun is ez szerepel – tulipánszirmos virágindák között üldögél, tehénné szelídült ábrázattal, fölötte hatalmas agancsboglya ágazik szét az üveglapon. Az étterem kistermének végfalán szűrös szemmel tekint szét a tájban, megszorva önfeledten ropja a ritmust a hall közepén egy üvegalickában, képe a pihenőpamlagok fölött szintén felbukkan. Van aztán itt Turul terem hatalmas madárral, illetve vadász-halász táblasor a chinoiserie-kabinetek reminiscenciájaként. Az asztalok, székek többsége mintaszerű designbútor, az összképben azonban jelentéktelen a szerepük. Észre sem vesszük őket a minta- és anyaghasználatában minden mértéket nélkülöző zsúfolt enteriőrök

mellékes kellékeiként a legkülönbözőbb csempeburkolatok és szőnyegek, könyvek és borospalackok, illetve a főváros nevezetességeit megidéző stilizált veduták között. Azt példázva: mit nem (lett volna) szabad csinálnia egy kulturált belsőépítésznek vagy térberendezőnek. Kiábrándító, hogy e csimborasszót Marcel Wanders személyében világhíres designer jegyzi. Egyszer talán majd az is kiderül, ki állította össze számára eszmei programként az ősmagyar mitológiából merítő vizuális motívumkészletet, aminek alapján dolgozott. Megtévesztő képet sugallva rólunk, mint akiknek elei a hunok örökösöként érkeztek a Kárpát-medencébe, és változatlanul ennek a tizenkilencedik századi romantika ihlette, szó szoros értelmében vett színes mondai hitvilágnak a jegyében élnek még ma is.

133

A Bem Palace. Tervező: **3h Építésziroda** (Csillag Katalin, Gunther Zsolt). Kivitelező: **Market Építő Zrt.** A Kimpton Bem Budapest belsőépítésze: **Marcel Wanders.**

Vásárhelyi Mária

Az idegen szép?

Emlékszik még valaki az első Orbán-kormány anyanyelvvédő buzgalmára? Ha nem, érdemes felidézni.

2001. márciusában került az Országgyűlés elé az a törvénytervezet, amely a „magyar nyelv gazdaságban és köztájékoztatásban történő használatának egyes vonatkozásait szabályozta”. Az év második felében elfogadott törvény röviden arról szólt,

hogy az üzletek felirataiban az üzlet elnevezését, valamint az üzletben, illetve a kirakatában a fogyasztók tájékoztatását szolgáló közleményeket kötelező magyar nyelven is kiírni. Legalább olyan hangsúllyal, ahogyan az idegen nyelvű felirat szerepel. A törvény kimondta, hogy hatálybalépése pillanatától minden idegen nyelvű cégtáblát magyarra